Aihe: Re: HE 119/2018 vp (ehdonalaiseen vapautettavien valvonta)

Moi,

Tässä pyydettyä pohdintaa.

Olen eduskunnan lakivaliokunnalle HE:tä 119/2018 vp koskevassa 27.9.2018 toimittamassani lausunnossa pitänyt rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallisena yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n 1 momentin ehdotettua 6 kohtaa, jonka mukaan ehdonalaiseen vapauteen päästettävä vanki asetetaan koeajaksi valvontaan, jos väkivalta- tai seksuaalirikoksesta vankeusrangaistusta suorittavan ja aikaisemmin samankaltaisesta rikoksesta vankeusrangaistukseen tuomitun vangin riski syyllistyä uuteen väkivalta- tai seksuaalirikokseen arvioidaan korkeaksi. Esitystä koskevassa lausunnossani olen esittänyt, että huomattavasti selkeämpi ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamia vaatimuksia paremmin toteuttava sääntelymalli olisi, että 6 kohdassa nimenomaisesti mainittaisiin ne väkivalta- ja seksuaalirikokset, josta vankeusrangaistusta suorittava ja ehdonalaiseen vapauteen päästettävä vanki asetettaisiin koeajaksi valvontaan. Samoin säännöksessä olisi lausunnossani esitetyn mukaan syytä nimenomaisesti määritellä, mitkä ovat niitä väkivalta- ja seksuaalirikoksia, joista kohdassa tarkoitetun vangin tulee olla aikaisemmin tuomittu vankeusrangaistukseen, jotta ehdonalaisen vapauden valvonta ehdotetun 6 kohdan mukaisesti olisi mahdollista.

Lähtökohtaisesti toistan mainitussa lausunnossani yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n 1 momentin ehdotetun 6 kohdan suhteen esitetyn. Jos sääntely toteutettaisiin tällä tavoin, se toteuttaisi paremmin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamia vaatimuksia rikosoikeudellisen sääntelyn tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä.

Saattaa kuitenkin olla, että kohdassa tarkoitettujen väkivalta- ja seksuaalirikosten tyhjentävä luetteleminen ei ole mahdollista, koska sellaisia väkivalta- ja seksuaalirikoksiksi määriteltävissä olevia rikoksia, joihin syyllistyneiden riski syyllistyä uudelleen samankaltaiseen rikokseen on huomattava, saattaa olla lukuisia – mikä tosin pitää sisällään sääntelyn tietyn oikeasuhtaisuusongelman, jota olen myös aiemmassa lausunnossani lyhyesti kuvannut. Arvioitaessa ehdotetun 6 kohdan hyväksyttävyyttä sääntelyn täsmällisyyden näkökulmasta on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan (s. 27) sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että ehdonalaisen vapauden valvontaan määrätään väkivalta- tai seksuaalirikoksiin syyllistyneistä erityisesti ne, joiden riski syyllistyä uudelleen samankaltaiseen rikokseen on arvioitu korkeaksi. Tällaiselta sääntelyltä vaadittavan täsmällisyyden suhteen on ensinnäkin kiinnitettävä huomiota siihen, että kysymys ei ole rangaistavaksi säätämistä koskevasta sääntelystä, jonka

suhteen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset sääntelyn täsmällisyydelle ovat korostuneet. Toiseksi sääntelyä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota sen tavoitteisiin, jotka liittyvät ennen muuta vakavien rikosten uusimisriskin vähentämiseen (ks. myös esityksen perustelujen s. 38), mitä on pidettävä tavoitteena hyväksyttävänä. Kolmanneksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että valvontaan asettamiselle esitetty väkivalta- tai seksuaalirikosriskiarvioon liittyvä peruste olisi harkinnanvarainen, toisin kuin voimassa olevan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Neljänneksi voidaan todeta, että ehdonalaisen vapauden valvonta ei merkitse uuden rikoksen johdosta tuomittavaa rikosoikeudellista rangaistusta vaikka se merkitsee tuomittuun kohdistuvaa toimenpidettä, mutta se kuitenkin kiinteästi liittyy jo aiemmin tietystä rikoksesta tuomittuun rangaistukseen. Tämän perusteella valvontaa voidaan luonteeltaan pitää ainakin osin turvaamistoimenpidettä muistuttavana (ks. myös PeVL 21/2005 vp, s. 2/II, jossa oli kysymys ehdonalaisen vapauden lykkäämisestä), vaikka sillä on myös muunlaisia piirteitä.

Edellä esitetty huomioon ottaen ehdotettu yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n 1 momentin 6 kohdan sääntely ei nähdäkseni kokonaisuutena arvostellen muodostu perustuslain 8 §:ssä tarkoitetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vastaiseksi. Eduskunnan lakivaliokunta voisi esityksen johdosta antamassaan mietinnössä kuitenkin painottaa, että sääntelyn mahdollista täsmentämistä tässä suhteessa olisi syytä tulevaisuudessa arvioida, myös kohdan tuleva soveltamiskäytäntö huomioon ottaen. Lausunnossa saattaisi myös olla syytä nimenomaisesti korostaa, että sääntelyn harkinnanvaraisuuden tarkoituksena on, että valvontaan määrättäisiin nimenomaan ja vain ne, joiden riski syyllistyä uuteen samankaltaiseen rikokseen arvioidaan korkeaksi – vaikka tämä sinänsä käy ilmi ehdotetun 6 kohdan sanamuodosta. Sääntelyn tarkoituksena ei näin ole, että kaikki ehdotetun 6 kohdan soveltamisalaan kuuluvat automaattisesti asetettaisiin valvontaan.

Sakari

Mr. Sakari Melander (LL.D.)

Rikosoikeuden professori – Professor of Criminal Law
Varadekaani (opetusasiat) – Vice Dean (Education)
Oikeustieteellinen tiedekunta – Faculty of Law
Helsingin yliopisto – University of Helsinki
PL / P.O. Box 4
FI-00014 Helsingin yliopisto / University of Helsinki

tel.: +358 2941 21781, +358 505644229

sakari.melander@helsinki.fi

https://twitter.com/SakariMelander

https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/en/persons/sakari-melander%2862921630-b1f0-4ff3-97eb-eeef98584889%29.html